

Støvsugepædagogik.

Hukommelsesproblemer er ofte en følge af en erhvervet hjerneskade. Hvordan kan man kan udfordre/styrke hukommelse i skolen?

Børn/unge med erhvervede hjerneskader har ofte vanskeligheder indenfor et eller flere af disse områder: hukommelse, opmærksomhed, koncentration og eksekutive funktioner¹, hvilket i de fleste tilfælde giver indlæringsmæssige problemer.

Den alvorligste konsekvens af en erhvervet hjerneskade er en ofte mangelfuld udviklingen af social kompetence, hvilket også involvere hukommelsen. Barnet kan have svært ved at huske, forstå og følge de sociale spilleregler, der gælder i en barne- eller ungekulturen.

I denne artikel vil jeg sætte fokus på hukommelse, som C. Mateer på en konference var tæt på at sige, kunne trænes som en muskel.

Den græske eller den jødiske tilgang.

I den pædagogiske debat er der ofte fokus på den øgede diagnosticering af børn. Børn placeres i vid udstrækning i forskellige skoletilbud efter den diagnose, som de har fået stillet. Det skaber et dilemma i forhold til barnets mulighed for at få indflydelse på eget liv og blive set som et helt menneske og ikke en diagnose.

Åge Wifstad² ridser denne problematik op og skelner mellem det, han kalder, den antikke græske tradition og den antikke jødiske tradition. Han mener, at dette forhold afspejler den måde, vi er sammen med vore medmennesker på. I forholdet mellem teori og praksis, mellem lærer og elev.

Den græske tilgang består i at møde eleven som en diagnose. En speciel tilstand, som kræver særlig pædagogik eller særlig behandling. Metoden bliver det centrale i tilgangen til eleven. En diagnosticerende undervisning, hvor der trænes mod at kunne klare den næste test bedre. Ex. træner eleven med hukommelsesproblemer med ”Memoryspil” lignende opgaver, da en del af hukommelsestests indeholder dette element.

Den jødiske tilgang består i, at møde eleven som et unikt individ. Relationen til barnet er det centrale i samværet. Det bliver mødet med ”den anden”, der bliver udfordringen og ikke mødet med en diagnose, med en tilhørende metode. Undervisningen er knyttet til erfaringsdannelse, hvilket giver eleven livskompetence, medbestemmelse og selvstændigheden øges. Ex. arbejder eleven med hukommelsen via almindelige dagligdags opgaver så som indkøb, madlavning og skoleopgaver, som de andre elever med den nødvendige guidning og støtte.

Støvsugepædagogik.

Når undervisningen tilrettelægges, bør man tage udgangspunkt i elevens stærke sider og interesser, hvorpå man kan udvikle de svage sider. Dette forudsætter et grundigt

---

¹ Eksekutive funktioner: evnen til at kunne planlægge og kontrollere adfærd og handlinger, dømmekraft, fleksibilitet i tankegang og opnåelse af mål, evne til at bruge feedback til at ændre strategier samt selvmonitorering. (Anders Gade)

² Wifstad er mag.art. på Institutt for samfunnsmedisin på Universitetet i Tromsø. Artiklen ”Møtet med Den Andre” er bragt i ”Tidsskrift Norsk Lægeforening” nr. 30, 1994: 114: 3578 –80.

kendskab til barnet, dets funktionsniveau og muligheder for støtte i barnets forskellige miljøer.

1. En aktivitet udvælges. Kan være individuel eller for hele klassen.
2. Støvsug aktiviteten for muligheder indenfor elevens stærke sider og elementer fra elevens svage område, som han kan arbejde med . Ex.
  - opmærksomhed – her tænkes ud fra Mel Levines definition.
  - Sprog/kommunikation.
  - Hukommelse.
  - Spatielle/ sekventielle elementer.
  - Eksekutive funktioner: ex. planlægning, problemløsning, feedback/ feedforward og evaluering.
3. Kan sociale elementer indgå?
4. Er det muligt at inddrage sociale adfærdsrutiner (Emma Gad)?

Herunder viser jeg et eksempel på, hvordan man kan arbejde med og støtte elevens hukommelsen inden for et givent emne.

Et eksempel på, hvordan et forløb kan tilrettelægges.

Eleverne i klassen skal lave et projekt, som skal fremlægges for forældrene. Til fremlæggelsesaftenen skal der laves mad, skilte til salgsboden, nogle elever serverer og andre rydder op.

Elevens stærke og svage sider:

Stærke sider	Svage sider
Tillidsfuld og positiv.	Hukommelse.
Vil gerne kommunikere.	Metakognition.
Læse- og skrive færdigheder.	Problemløsning.
Læringsvillig, hvis emnet er interessant.	Sociale relationer.
Glad for at lave mad og fysiske aktiviteter.	Planlægge – starte og afslutte en aktivitet, uden voksen styring.
Fungerer godt med ligestillede og en fast struktur.	Forestille sig, hvad ting/emner kan blive til.
God til at lære via hånden og øjet.	Vedholdende energi/opmærksomhed. Trætbarhed.
God til at lære og udnytte kompensationsstrategier.	Osv.
Osv.	

Med udgangspunkt i de stærke og svage sider (her valgt fokus på hukommelse) vælger læreren i samarbejde med eleven følgende:

Projektet:

- Læreren udvælger i samarbejde med eleven et delemne, der har elevens interesse og laver en ”køreplan” for projektet. Dette er skrevet i punktform og meget detaljeret. Rubrik til afkrydsning, når eleven har udført opgaven. Dette sikrer, at eleven er selvhjulpen et langt stykke af vejen.
- Projektet bør indeholde så mange muligheder for at arbejde med konkrete elementer som muligt.
- Når eleven skal læse noget, udleveres skemaer, som eleven kan skrive i for at støtte hukommelsen. Disse skemaer er bekendte for eleven.³
- Fremlæggelsen foregår via PowerPoint, idet billeder, tekst, elevens egne indlæste tekster, overgange, musik mv. kan støtte elevens hukommelse. Det gælder om at give eleven så mange knage som muligt at hænge hukommelsen op på.
- Lave en opstilling, et maleri eller andet konkret, der viser problemområderne i projektet. Med støtte i disse kan eleven huske, hvad han skal fortælle.
- Lærerne igangsætter, støtter og guider eleven gennem hele forløbet.

---

³ Ideer til skemaer kan hentes i: ”Læseforståelse –hvorfør og hvordan?” af Merete Brudholm, Alinea 2002.

Aftenen:

Da eleven er glad for at lave mad vælges dette. Hukommelsen kan trænes via indkøb, opskriften, at hente de ting, der skal bruges (fremadrettet hukommelse) og at huske, hvad der er puttet i retten (bagudrettet hukommelse).

I starten bør opskriften skrives meget detaljeret i punktform med illustrationer og god afstand mellem punkterne.

EX.

Pastasalat med tunfisk

Indkøbsseddel:

- 1 dåse tunfisk
- 150 g pasta
- 1 dl. yoghurt naturel
- 3 spsk. fløde
- 1 tsk.. karry
- 1 lille peberfrugt
- 2 forårsløg
- Salt og peber

Hvad har vi i skabet?

Kryds af på listen.

- 1 Vask hænder og tag forklæde på. Er næsten en rutine.
- 2 Tag en gryde.
Hæld 1 liter vand og 1 tsk. salt i gryden.
Tænd for gryden på 9.
Når vandet koger, hældes pastaen i.
Skru blusset ned på 3.
Kog pastaen. Sæt æggeuret til 9 minutter.
- 3 Rør en dressing af yoghurt, karry og fløde.
Smag til med salt og peber.

Osv.

Denne opskrift forstørres til A-3. Eleven har en lineal liggende under det punkt, han er ved.

Hukommelsestræning bør foregå i almindelige dagligdags aktiviteter.

Dagbog med optegnelser over det, der er sket og det, der skal ske, indgår som et naturligt element i den daglig samtale.

Digitale fotos er uundværlige, idet billederne giver eleven endnu en knag at hænge hukommelsen op på.

Jeg underviste en elev, som havde været en tur i Legoland med klassen. Han havde en supergod tur, men havde glemt alt om turen, da den var slut.

Vi lavede sammen et lille hefte med tekst og billeder om turen. Hver gang vi tog heftet frem, frydede og glædede han sig over turen. Efter mange gentagelser kunne han kun via samtale huske, at han havde været i Legoland og dermed deltage i samtalen om turen.

Den fremadrettede hukommelse kan ex. trænes ved at lave et hefte med tekst og fotos af ex. de mennesker, der arbejder det sted, hvor eleven skal i praktik. Ved jævnlig gennemlæsning og samtale omkring heftet vil eleven få et billede af stedet og personerne, inden han skal starte i praktikken. Dvs. han kan finde rundt og tiltale de andre med navn, hvilket gør det lettere at indgå en samtale.

Miljøet, hvor eleven færdes kan gøres kommunikativt, ved at sætte billeder eller sedler på skabe, skuffer, døre mv. Dette fortæller eleven, hvor tingene er. Eleven benytter sig af ekstern støtte for hukommelsen.

Hukommelsestræning er andet og mere end memoryspil.